

Monumentnummer*: 532035

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 november 2012
Kadaster deel/nr 82855/115

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Schoonebeek Emmen Drenthe

Locatiennaam Locatieomschrijving
Schoonebeek

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Schoonebeek A 7371

Omschrijving**

Inleiding

JAKNIKKER. De jaknikker staat in het (winkel)centrum van Schoonebeek, aan De Pallert. Een jaknikker is een "(olie)pomp met een balans die steeds op en neer gaat" (Van Dale). Het betreft een stalen opvoerwerktuig i.c. een pomp waarmee tot een diepte van circa 800 m aardolie uit de ondergrond kan worden geput door middel van identieke, repeterende bewegingen. Voor de exploitatie werd in 1947 de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) opgericht. In 1996 is de oliewinning in Nederland gestaakt.

Omschrijving

De stalen JAKNIKKER (type BE) dateert uit circa 1950 en bestaat uit een hooggeplaatste hamervormige constructie die op twee tegenover elkaar geplaatste, A-vormige ondersteuning rust: de steel van de "hamer" is de pompstang, de kop van de "hamer" heet balanssegment maar wordt ook "paardenkop" genoemd. De "hamer" heeft aan de punt van de kop een stelsel van staaldraden dat verticaal verbonden is met een plunjerpomp met stelwielen terwijl aan de achterzijde (i.c. de "steel" van de hamer) twee stalen armen zijn bevestigd. Deze twee armen sluiten aan op twee zware, halfronde schijfvormige contragewichten met daarop de naam van de fabrikant "THOMASSEN". De gehele jaknikker is groen geschilderd en staat op een staalconstructie van H-profielen: liggers, schoren en staanders.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De jaknikker vertegenwoordigt algemeen belang wegens - de cultuurhistorische betekenis, want de jaknikker is een nationaal icoon van vooruitgang en geldt als toonbeeld van de toenemende welvaart van herrijzend Nederland; - de hoge zeldzaamheidsgraad: in ons land zijn enkele oude jaknikkers bewaard gebleven terwijl in de naoorlogse decennia in en rond Schoonebeek circa 300 jaknikkers hebben gefunctioneerd; - de esthetische waarde van het object: de zuiver rudimentaire vormgeving getuigt van industriële efficiëntie en schoonheid; - de gaaf behouden hoofdvorm en constructie van de jaknikker, zijnde het bekendste en meest herkenbare werktuig van de aardoliewinning in ons land; - de industrieel-archeologische betekenis, want het object is niet alleen een karakteristieke proeve van ingenieurskunst maar heeft tevens belangwekkende symboolwaarde voor de geschiedenis van bedrijf en techniek; - de situering op een voormalige oliewinplaats.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument